

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№7

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 824 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxonada iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli.....	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari.....	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане.....	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari.....	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati.....	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari.....	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	

Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutsonal asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in Uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globalashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	
Qibray tumanining 2021–2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
Siddikov Alisher Ismoilovich	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili	253
Majidov Nizom Baxramovich	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
Ermatov Nosir Tohirovich	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash	265
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	

Проблемы бухгалтерского учета в условиях цифровизации экономики.....	288
Абдуллаев Абдурауф	
Raqamli texnologiyalar sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish strategiyalari.....	299
Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
Davlat boshqaruvi organlarining strategik rejalarini ishlab chiqish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	303
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzaeva	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligi ta'minlash	310
Mamatov Sardor Axmatjonovich, Mavlanov Nuriddin Boyqobilovich, Sattarov Nodirjon Absalomovich	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda halol standartlarini qo'llashning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari	315
Azizova Saodat Xabibulloyevna	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish bo'yicha yevropa tajribasi.....	320
Karlibaeva Gulshat	
Iqtisodiy konsentratsiyalarning sog'lom raqobat muhitiga ta'siri	325
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Logistika axborot tizimlarini texnologik jarayonlarga joriy etish.....	330
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
Принципы перехода к «Зелёной экономике» в Республике Узбекистан.....	336
Хамракулова Сусанна Тотуховна	
Kichik biznesni rivojlantirish iqtisodiy ko'rsatkichlarini prognozlash modellarini qo'llash	340
Ibragimova Gulchexra Toxirovna	
Raqamli ta'lim sharoitida liderlikning yangi qirralari	357
Oqmullaev Ravshan Raximjon o'g'li, Xodjievna Durdona Abdurasulovna	
Методология развития экологического менеджмента в промышленном хозяйстве выбросы в атмосферный воздух на горнодобывающих и металлургических предприятиях.....	361
Muradov Botir Xayat	
Strategik budjetlashtirish tizimining natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish tizimi bilan bog'liqligi, xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar	370
Xushmurotov Zoyir Bektemirovich	
Cultural branding and the entry of traditional products into the international market.....	374
Zebiniso Ganiyeva	
Farovonlikni baholash bo'yicha ilg'or xorijiy nazariy yondashuvlar	379
Norqobilov Nusratilla Norsaitovich	
O'zbekistonda hududlarini turizm salohiyatini innovatsion yondashuv asosida baholash	384
Umirova Dilnoza Safarovna	
Tourism education for sustainability: curriculum development in universities of Uzbekistan	393
Temirova Durdona, Yorqulov Muhammadmurod	
The contribution of small enterprises and private entrepreneurs to job creation in the labor market.....	399
Juraboev Haliljon	
Iqtisodiy o'sish sharoitida transport infratuzilmasi holati va uni rivojlantirish yo'llari.....	404
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni strategik boshqarishning nazariy asoslari va xorijiy tajribalar	410
Quvondiqov Farrux Ibragimovich	
Tijorat banklarida iqtisodiy samaradorlikni axborot texnologiyalar orqali rivojlantirish istiqbollari.....	418
Dadenova Gulxan Kenesbaevna	
Механизмы совершенствования процедур выявления и анализа недостоверной финансовой отчетности в условиях учетной практики Узбекистана	422
Намозов Жасурбек Кувадович	
Влияние цифровых инструментов управления финансами на эффективность использования финансовых ресурсов	428
Хазираткулов Собиржон	

На пути к промышленному росту: опыт развивающихся стран.....	435
Матлюбов Хуршид Жамшидович	
Yoshlarning moliyaviy mustaqilligiga erishishida aksiyalar bozorining o'рни va imkoniyatlari.....	443
O'raqov Bekzodbek Abdurayxon o'g'li	
Развитие транспортной инфраструктуры и влияние на качество предоставляемых транспортных услуг.....	448
Кайыбеков Парахат Конысбаевич	
Surxondaryo viloyatida 2015-2024 yillar mobaynida oziq-ovqat chakana savdo aylanmasining statistik tahlili.....	454
Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirish.....	458
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlari va muammolari.....	463
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Institutional innovation and regional governance for balanced interregional cooperation development: the case of Namangan, Uzbekistan.....	468
Sattarov R.A.	
Organizational and economic mechanisms and conceptual directions of tourism development in the region.....	476
Daminova Barno Esanovna	
Moddiy zaxiralarni boshqarish va uning bir tsikli modeli.....	480
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Oliy ta'lim xizmatlari sifatini oshirishda inson kapitalini rivojlantirish va uni samarali boshqarish mexanizmlari.....	485
Salimov Akmal Alimjonovich	
Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ilg'or xorij tajribalari.....	490
Shadiyev Alisher Xudoynazarovich	
Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida yoqilg'i-energetika kompleksi korxonalarini barqaror innovatsion rivojlantirish modellari.....	496
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
O'zbekistonda uzumchilikning oziq-ovqat xavfsizligiga ta'siri: muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	502
Tursunov To'liqin Jo'raqulovich	
Tadbirkorlik faoliyatining resurs salohiyati va uni baholashning nazariy yondashuvlari.....	508
Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon o'g'li	
Yoshlar bandligini ta'minlashda mehnat migrasiyasining ahamiyati.....	514
Masharipov Farrux O'tkirovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishning asosiy omillari va istiqbollari.....	521
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna	
Korxonaning brend platformasini ishlab chiqishning o'ziga xos xususiyatlari.....	526
Sa'dulloev Habibullo Ibdullo o'g'li	
Sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda ERP tizimlarining integratsiyalashuvi va boshqaruv samaradorligiga ta'siri.....	530
Islomjon Nurmukhammadov	
Namangan viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlanishini baholash.....	533
Ismoilova Savinoz Qahramon qizi	
Oliy ta'lim muassalari boshqaruviga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	540
Karimov Muzaffar Abdumalik o'g'li	
Soliq yig'iluvchanligini oshirishda soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish istiqbollari.....	546
Tojibayev Farrux Baxtiyorovich	
Hisoblash mashinalari taraqqiyoti tarixi va uning raqamli iqtisodiyotda tutgan o'рни.....	552
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
Korxonalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va ularning xususiyatlari.....	561
Choriyrov Behruz Ilhom o'g'li, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Yashil texnologiyalar yordamida O'zbekiston hududlarida energiya tejamkorligi oshirish yo'llari.....	567
Norbekov Baxtiyor Suyunovich, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	

Tijorat banklarida kredit majburiyatlarining bajarilishini monitoring qilish va uni takomillashtirish yo'llari.....	572
To'xtayeva Go'zal Ilhom qizi, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Интеграция проектного менеджмента и обеспечения качества в цепочках поставок: кейс Узгидромета.....	577
Назарова Ирода Ибрагим кизи	
Kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish orqali raqobatbardoshligini oshirish.....	583
Ermatov Akmaljon Adxamovich, Raximov Alisher Numanovich	
Концепция и методология экологического аудита в Узбекистане	587
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	593
Салим Дониёров	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining tarkibiy tuzulishi	598
Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li	
Shahar va qishloqlarda inson resurslari holatining analitikasi (tahlili)ning nazariy masalalari.....	607
Pardayev Mamayunus Qarshibayevich, Feruz Nematullayevich Abilov	
Strategic alliance networks as competitive advantage: evidence from mit-tum partnership model at new Uzbekistan university	613
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi	
Energetika tarmog'ida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning nazariy asoslari.....	618
Uralov Temur Boxodir o'g'li	
O'zbekiston bank amaliyotiga ai va simulyatsiya modellarini joriy etish orqali muammoli kreditlarni qaytarish jarayonlarini optimallashtirish.....	618
Xodjayev Husniddin Mukammilovich	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	624
Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashdagi muammolar va imkoniyatlar	628
Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
Ekologik joylashtirish vositalarida qo'llaniladigan innovatsiyalar	633
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning metodologik va metodik asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari	638
Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Gaz sanoatining moliyaviy boshqaruvi va milliy iqtisodiyotdagi barqarorlik omili sifatida roli.....	650
Ergashev Muhubbek Aslam o'g'li	
Davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati	655
Erkinova Maftuna Zafarovna	
Влияние дивидендной политики, СПО и капитализации на волатильность акций АО «УзРТСБ»: Эконометрический и поведенческий анализ.....	662
Пулатов Улугбек Хапизович	
Hududiy jihatdan ziyorat turizmi rivojlanishining holati: Qashqadaryo viloyati misolida.....	671
Uzaqov Norboy, Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Integration of digital twin and BIM technologies in construction enterprises in Uzbekistan: prospects and challenges	676
Nigmatjonova Nozima Ulmasjonovna	
Yashil bank xizmatlari – tijorat banklari moliyaviy mahsulotlar misolida	682
Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi	
Tijorat banklari faktoring xizmatlari orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish	688
Jalilov Azizbek Baxodir o'g'li	
Oliy ta'limda xizmat sifatini baholash va marketing integratsiyasi orqali rivojlantirish strategiyalari.....	694
Maxmudov Faxriddin Umarovich	

Qurilgan mevalarni xalqaro bozorda targ'ib qilish bo'yicha kontent-marketing strategiyasidan foydalanish yo'llari	699
Yunusov Baxodir Marisovich	
Онлайн трансграничные переводы и их влияние на валютное таргетирование со стороны центрального банка Республики Узбекистан.....	704
Садыков Азиз Миршарапович	
Aholi ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	709
Azimova Xurshida	
Analysis of factors affecting the economic integration of the countries of Uzbekistan and Afghanistan.....	715
Toran Tajuddin	
Aniq fanlarni o'qitishda metakognitiv yondashuvlar	719
Farmonov Dilshod Po'latovich, Nigmatov Izzat Shovkat o'g'li	
Yevropa hamjamiyatining "Yashil" ziyorat loyihasi va uni ziyorat turizmini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	727
O'rinova Durdona Botir qizi	
CEQ (Commitment to Equity) baholash metodologiyasi asosida fiskal taqsimot tahlilining nazariy asoslari.....	734
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
Xalqaro xususiy huquq tamoyillarini belgilash masalalari.....	741
Vaxabov Azizbek Abdurashidovich	
Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirish	747
Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Инновационные подходы к организации туристических услуг как методом противостояния кризису.....	754
Халлакова Барнохон Баходиржонова	
Islom moliyasi institutlarining ijtimoiy moliyaviy barqarorlikka ta'siri.....	760
Amonova Nafisa Baxtiyorovna	
Oliy ta'lim muassasalari investitsion jozibadorligini boshqarish mexanizmini takomillashtirish	764
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Инновации в сфере оценки недвижимости	768
Мансурова Сайёра Бахтиёр кизи	
Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi tahlili.....	777
Bo'riyev Sardor Norovich	
O'zbekistonda soliq auditi tekshiruvini takomillashtirish.....	783
Yusupov Mansur Rasulovich	
Mamlakatimizda qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini va soliq organlari faoliyatini yanada takomillashtirish islohotlari.....	788
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
Barriers to women's career advancement	794
Sharifova Mokhinabonu	
Mehnat unumdorligini oshirishda resurs tejamkor va lean-digital yo'nalishlarning istiqbollari.....	798
Abdug'aniyev Ilyosbek Shavkatbek o'g'li	
Toshkent shahrida kichik biznes subyektlarini davlat tomonidan infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashni sotsiologik tadqiqotlar asosida baholash.....	803
Tolipov Alisher Qo'chqarovich	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar.....	815
Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna	
Mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirish mexanizmi.....	819
Inamov Farxodjon Ikrom o'g'li	

MINTAQALARDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI FAOLLASHTIRISH MEXANIZMI

Inamov Farxodjon Ikrom o'g'li

Doktorant, Namangan davlat texnika universiteti, tayanch doktorant

ORCID: 0009-0002-4399-3439

E-mail: fred.inamov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirishga qaratilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirishning ilmiy asoslari tahlil qilingan. Tadqiqotda hududiy investitsiya muhiti, iqtisodiy faollikni jadallashtirishga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va ularning o'zaro bog'liqligi chuqur o'rganilgan. Investitsion faoliyatni boshqarish tizimi, normativ-huquqiy asoslar, moliyaviy institutlarning funksional roli, infratuzilma bilan ta'minlanganlik darajasi hamda hududlararo tengsizlik masalalari kompleks yondashuv asosida tahlil etilgan. Maqolada hududiy investitsion salohiyatni baholash uchun amaliy indikatorlar ishlab chiqilgan hamda ilg'or xorijiy tajribalar bilan solishtirma tahlil amalga oshirilgan. Tadqiqot natijalari asosida investitsiya jarayonlarini mintaqaviy darajada muvofiqlashtirishga qaratilgan zamonaviy tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Maqola xulosalari iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, hududlararo tafovutlarni kamaytirish va investitsion siyosat samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: mintaqaviy iqtisodiyot, investitsiya muhiti, investitsion faoliyat, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, hududlararo tengsizlik, infratuzilma, investitsion salohiyat, rivojlanish strategiyasi, iqtisodiy siyosat, institutsional muhit.

Abstract: This article provides a scientifically grounded analysis of the directions for improving organizational and economic mechanisms aimed at enhancing investment activity in the regions. The study thoroughly examines the regional investment climate, factors influencing the intensification of economic activity, and their interrelations. It analyzes the investment management system, legal and regulatory frameworks, the functional role of financial institutions, the level of infrastructure provision, and interregional disparities using a comprehensive approach. Practical indicators for assessing regional investment potential are proposed, and a comparative analysis with advanced international practices is conducted. Based on the research findings, scientifically substantiated proposals and recommendations are developed to shape modern mechanisms for coordinating investment processes at the regional level. The conclusions of the paper contribute to stimulating economic growth, reducing regional disparities, and improving the effectiveness of investment policy.

Key words: regional economy, investment climate, investment activity, organizational and economic mechanism, interregional disparity, infrastructure, investment potential, development strategy, economic policy, institutional environment.

Аннотация: В статье проведён научно обоснованный анализ направлений совершенствования организационно-экономических механизмов активизации инвестиционной деятельности в регионах. Исследованы региональная инвестиционная среда, факторы, определяющие интенсификацию экономической активности, и их взаимосвязь. Рассмотрены система управления инвестиционной деятельностью, нормативно-правовая база, функциональная роль финансовых институтов, уровень обеспеченности инфраструктурой, а также проблемы межрегионального неравенства с применением комплексного подхода. Предложены прикладные индикаторы для оценки инвестиционного потенциала регионов и проведён сравнительный анализ с передовым зарубежным опытом. По результатам исследования разработаны научно обоснованные предложения и рекомендации, направленные

на формирование современных механизмов координации инвестиционных процессов на региональном уровне. Полученные выводы могут служить основой для стимулирования экономического роста, сокращения межрегиональных различий и повышения эффективности инвестиционной политики.

Ключевые слова: региональная экономика, инвестиционная среда, инвестиционная деятельность, организационно-экономический механизм, межрегиональное неравенство, инфраструктура, инвестиционный потенциал, стратегия развития, экономическая политика, институциональная среда.

KIRISH

Bozor munosabatlari chuqurlashib borayotgan hozirgi davrda mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning o'рни beqiyos ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, hududlar o'rtasida iqtisodiy faollikdagi nomutanosibliklar, infratuzilmaviy cheklovlar va institutsional muhitdagi tafovutlar mavjud bo'lgan sharoitda investitsion faoliyatni faollashtirish zaruriyati yanada dolzarb bo'lib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, mintaqalarda investitsiya jarayonlarini samarali boshqarish, uni rag'batlantiruvchi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish bugungi kunning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda hududiy rivojlanishning kompleks modelini shakllantirish, mahalliy resurslardan oqilona foydalanish hamda investitsion jozibadorlikni oshirishga qaratilgan qator islohotlar amalga oshirildi. Biroq mavjud yondashuvlarning ba'zilari hududlarning real salohiyati va ixtisoslashuv darajasini to'liq hisobga olmaganligi sababli investitsiyalarning mintaqaviy taqsimotida muayyan nomutanosibliklar yuzaga kelmoqda.

Shu munosabat bilan, ushbu maqolada mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirishga qaratilgan tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirishning nazariy asoslari hamda amaliy yo'nalishlari ilmiy jihatdan o'rganiladi. Xususan, investitsion muhitni shakllantiruvchi omillar, hududiy salohiyatni baholash indikatorlari, ilg'or xorijiy tajriba hamda mahalliy sharoitga moslashtirilgan strategik yondashuvlar tizimli tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida esa mintaqalarda investitsion jarayonlarni izchil rivojlantirishga qaratilgan amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqaviy investitsiya faolligini oshirish mexanizmlarini tushuntirishda institutsional iqtisodiyot (North), xalqaro raqobatbardoshlik (Porter) va TNO–investitsiya (Dunning OLI) yondashuvlari bazaviy nazariy poydevor bo'lib xizmat qiladi. Ular investitsiya oqimlarini aniqlovchi omillar sifatida institutsional muhit, sanoat va klaster raqobati, joylashuv ustunliklari va transmilliy korporatsiyalar qaror mexanizmlarini alohida ta'kidlaydi. Bu yondashuvlar keyingi siyosiyinstitutsional ramkalar (OECD PFI, UNCTAD IPFSD)da ham aks etgan.

OECD Policy Framework for Investment (PFI) investitsiyalarni jalb etish va saqlab qolish uchun tizimli siyosiy yo'riqnomani taklif etadi: huquqiy davlat, raqobat siyosati, savdo-investitsiya ochiqligi, moliya bozori, infratuzilma, soliq-administratsiya, korporativ boshqaruv, mehnat bozori va barqarorlik bloklari bo'yicha o'lchov va islohotlar yo'nalishlari. 2015-yilgi yangilangan tahrirda barqaror rivojlanish tamoyillari va "butun hukumat" yondashuvi kuchaytirilgan.

UNCTADning investitsiya siyosati doirasi va Jahon investitsiya hisobotlari so'nggi yillarda "yangi avlod investitsiya siyosati"ni ilgari surib, investor huquqlari va jamoat manfaatlari (barqarorlik, inklyuziya, raqamlashtirish) muvozanatini ta'minlashni asoslaydi. 2023–2024 hisobotlari FDI oqimlari pasayishi, rivojlanayotgan mamlakatlarda SDG investitsiya taqchilligi kengaygani hamda IIAsni (investitsiya bitimlari) isloh qilish zarurati kuchayganini ko'rsatadi.

Yevropa Ittifoqi Kohezion siyosati ERDF va Kogezion jamg'armasi orqali hududiy tafovutlarni kamaytirish, innovatsiya, yashil o'sish, transport va atrofmuhit loyihalarini moliyalashtirishga qaratilgan. 2021–2027 davrida aqlli, yashil, bog'langan va ijtimoiy jihatdan inklyuziv Yevropaga investitsiyalar ustuvor etilgan; ESF+, EAFRD va EMFF/EMFAF bilan uyg'un ishlaydi. Bu amaliyot mintaqaviy agentliklar, "bir darcha" tartiblari va reyting/monitoring tizimlari orqali sarmoyani koordinatsiya qilishning samarali modelini ko'rsatadi.

Investitsion muhitni tizimli tahlil qilish uchun xalqaro diagnostika vositalari qo'llanadi. World Bank – Global Investment Competitiveness hisobotlari investor xattiharakati, islohotlar va siyosiy tavsiyalar bo'yicha empirik dalillar beradi; Doing Business bekor qilingach, Business Ready (BREADY) yangi metodologiya sifatida joriy etildi (mamlakat darajasida tartibga solish va davlat xizmatlari sifati bo'yicha ko'rsatkichlar). Shuningdek, EBRD Transition Report 2023–24 mintaqalarda yashil o'tish, ta'minot zanjirlari va investitsiya agentliklarining roli kuchayayotganini ta'kidlaydi.

Hududiy investitsiya loyihalarini tezlashtirishda Davlatxususiy sheriklik (PPP) instituti muhim: risklarni taqsimlash, uzoq muddatli moliyalashtirish va xizmat sifati monitoringi orqali samaradorlikni oshiradi. Jahon

banki va UNCTAD yondashuvlari barqarorlik va shaffoflik tamoyillarini PPP loyihalariga integratsiya qilishni tavsiya etadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash bo'yicha muhim huquqiy asoslar yaratildi. "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonun (O'RQ598, 2019)¹ investitsiyalarni qo'llabquvvatlash shakllari, kafolatlar, preferensiyalar va mintaqaviy vakolatlar taqsimotini belgilaydi. PPP to'g'risida Qonun (ZRU537, 2019) esa infratuzilma va kommunal xizmatlarda sheriklik mexanizmlarini huquqiy jihatdan mustahkamladi. Prezident qaror va dasturlari esa hududlarda investitsiya muhitini soddalashtirish, ruxsat tartibtaomillarini qisqartirish va yangi loyihalarni tanlashmonitoring qilish mexanizmlarini joriy etdi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot metodologiyasi mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirish mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan tashkiliy-iqtisodiy yondashuvlarni chuqur tahlil qilishga asoslangan bo'lib, unda nazariy, empirik va qiyosiy tahlil usullari uyg'un qo'llanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekiston mintaqalarida investitsion faoliyatni rag'batlantirishga xizmat qiluvchi mexanizmlarni ilmiy asoslash va takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Shu maqsadda investitsiya faoliyatini belgilovchi omillarni aniqlash va ularning o'zaro bog'liqligini tahlil qilish, hududiy investitsion salohiyatni baholash mezonlarini ishlab chiqish, xalqaro ilg'or tajribalarni o'rganib milliy sharoitga moslashtirish hamda investitsion jarayonlarni mintaqaviy darajada muvofiqlashtirishga xizmat qiluvchi konseptual modelni taklif etish vazifalari belgilandi. Tadqiqot ob'ekti sifatida O'zbekistonning iqtisodiy hududlari va ularda amalga oshirilayotgan investitsiya jarayonlari tanlandi, predmeti esa mintaqalarda investitsion faoliyatni faollashtirishga ta'sir etuvchi tashkiliy, iqtisodiy, institutsional va infratuzilmaviy mexanizmlar majmui etib belgilandi. Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini institutsional iqtisodiyot nazariyasi (D. North), raqobat ustunligi nazariyasi (M. Porter) hamda TNO-investitsiya OLI paradigmasi (J. Dunning) kabi ilmiy yondashuvlar tashkil etib, ular investitsiya faoliyatini institutsional muhit, hududiy raqobatbardoshlik va joylashuv omillaridan kelib chiqib tahlil qilish imkonini berdi. Shuningdek, OECD PFI, UNCTAD IPFSD, Jahon banki va EBRD hisobotlaridagi xalqaro metodik manbalar tadqiqotda qo'llanildi. Metodologiyada nazariy tahlil orqali mintaqaviy investitsiya muhitini, ilmiy adabiyotlar va normativ-huquqiy bazani o'rganish amalga oshirildi, qiyosiy tahlil orqali Yevropa Ittifoqi, Janubi-Sharqiy Osiyo va boshqa davlatlarning investitsiya siyosati tajribalari O'zbekiston sharoitlari bilan taqqoslandi, diagnostika va indikatorlar tahlili yordamida hududiy investitsion salohiyatni baholovchi ko'rsatkichlar (infratuzilma ta'minoti, investitsiya hajmi, xususiy va xorijiy kapital ulushi, risk koeffitsientlari) ishlab chiqildi, analitik-sintez yondashuvi orqali mavjud mexanizmlar samaradorligi baholanib, ularni modernizatsiya qilish bo'yicha takliflar shakllantirildi. Tadqiqotning axborot bazasini O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, PQ-4569-son² Prezident qarori va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar, shuningdek Jahon banki, UNCTAD, OECD va EBRDning investitsiya siyosati va muhitini tahlil qiluvchi hisobotlari, mahalliy va xorijiy olimlar (Abduganiyev, Ibragimov, Fedulov, Makogon, Chernikova va boshqalar)ning ilmiy maqolalari, monografiyalari va statistik ma'lumotlari tashkil etdi. Tadqiqot natijasida mintaqalarda investitsion faoliyatga ta'sir etuvchi asosiy omillar va muammolar tizimlashtirilishi, xalqaro tajribaga asoslangan milliy sharoitga moslashgan konseptual model ishlab chiqilishi hamda investitsion jarayonlarni hududiy darajada muvofiqlashtirishga qaratilgan ilmiy asoslangan takliflar majmuasi shakllantirilishi kutilmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mintaqada investitsiya faoliyatini faollashtirish samarali va barqaror natijalarga erishishi uchun bu jarayon faqat iqtisodiy rag'batlantirish choralari bilan cheklanmasligi lozim. Investitsion jarayonning huquqiy asoslari puxta va institutsional jihatdan mustahkam bo'lishi talab etiladi. Bunda tashkiliy-huquqiy ta'minot muhim o'rin tutib, u investitsiya munosabatlarining huquqiy tartibga solinishi, ishtirokchilarning maqomi va ularning huquqiy kafolatlari bilan belgilanadi.

Hududiy investitsion siyosatni samarali tashkil etish uchun quyidagi huquqiy komponentlar zarur:

Investitsiya munosabatlari subyektlarining aniq identifikatsiyasi – investorlar, loyiha tashabbuskorlari, davlat tuzilmalari va boshqa manfaatdor tomonlarning huquqiy maqomi hamda majburiyatlari aniq belgilanishi kerak;

Investitsiya obyektlarining huquqiy rejimi – yer, bino-inshootlar, infratuzilma yoki intellektual mulk obyektlariga sarmoya kiritishda amaldagi huquq va cheklovlar ochiq, shaffof va kafolatli bo'lishi lozim;

Investitsiya faoliyatining shakl va usullari – to'g'ridan-to'g'ri, portfel, davlat-xususiy sheriklik, konsessiya yoki lizing asosidagi mexanizmlar qonuniy asosda ruxsat etilishi kerak;

1 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 25.12.2019 yildagi O'RQ-598-son <https://lex.uz/ru/docs/-4664142>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 22.01.2020 yildagi PQ-4569-son <https://lex.uz/docs/-4708255>

Huquqiy kafolatlar va javobgarlik mexanizmi – investorlarning huquqlari sud, arbitraj yoki boshqa tartiblar orqali himoya qilinishi, shuningdek, qonunbuzarlik holatlarida aniq belgilangan javobgarlik tartibi mavjud bo'lishi zarur.

O'zbekiston Respublikasi mintaqalarida bunday huquqiy asoslarni shakllantirish milliy qonunchilikni ilg'or xalqaro tajriba bilan uyg'unlashtirishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan, xalqaro investitsiya siyosatining rivojlangan yo'nalishlarini, davlatlararo boshqaruv mexanizmlarini chuqur o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Jumladan, Yevropa Ittifoqi mamlakatlari, Janubi-Sharqiy Osiyo davlatlari va ayrim rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda investitsiyalarni rivojlantirishga qaratilgan mintaqaviy strategiyalar – hududiy agentliklar faoliyati, investitsiya muhitini baholash reyting tizimlari, soddalashtirilgan ruxsatnomalar tartibi va "bir darcha" yondashuvlari – O'zbekiston uchun amaliy jihatdan o'rganishga arzigulik modellardir.

Jahon iqtisodiyoti rivojlanishining muhim tendensiyalaridan biri investitsiya faoliyati landshaftining o'zgarishi bilan bog'liqdir. Xususan, UNCTAD Jahon investitsion hisobotida "yangi avlod investitsiya siyosati" atamasi taklif etilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi har tomonlama iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashdan iboratdir.

Dunyo mamlakatlarining asosiy hujjatlarida e'lon qilingan yangi avlod investitsiya siyosatining konseptual qoidalari, bizning fikrimizcha, O'zbekiston Respublikasi mintaqalarida investitsiya faoliyatini faollashtirishning zamonaviy mexanizmlarini takomillashtirish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ular orasida:

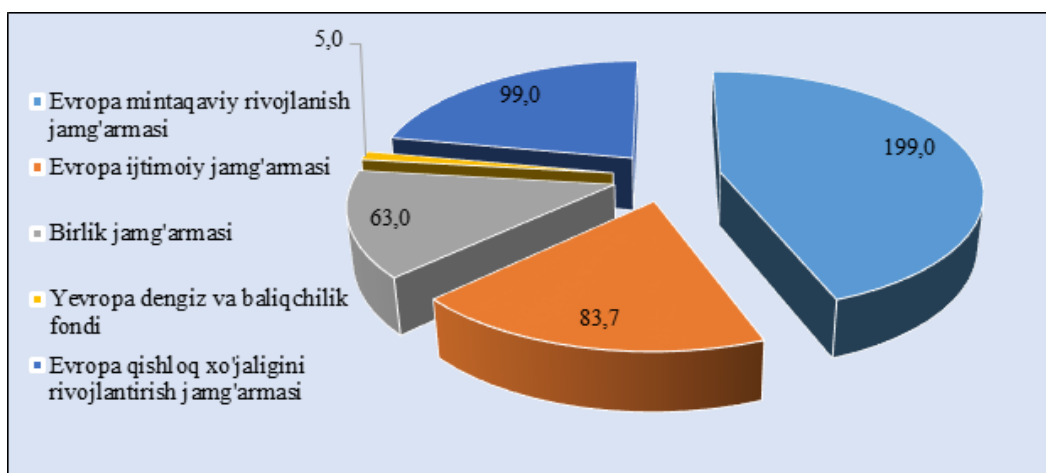
barqaror rivojlanish strategiyasini amalga oshirishda sinergik samara va integratsiyaga erishishni ta'minlash;

investorlarning mas'uliyatli xulq-atvori, korporativ ijtimoiy va ekologik javobgarlik me'yorlarini qo'llashni rag'batlantirish;

investitsiyalarni boshqarish samaradorligini oshirish, jumladan, tegishli institutsional muhitni shakllantirishni ta'minlash kabi yo'nalishlar mavjud.

Bugungi kunda xalqaro amaliyotda mintaqaviy siyosatni ishlab chiqish tamoyillarini va ularni O'zbekiston Respublikasining mintaqaviy va investitsiya siyosatida qo'llash imkoniyatlarini o'rganish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Jahon mamlakatlarining mintaqaviy siyosati xususiyatlarini, uning rivojlanish bosqichlarini, so'nggi tendensiyalarni, kelgusi yillar istiqbollarini va O'zbekistonning rivojlangan davlatlar bilan tashqi iqtisodiy aloqalari nuqtai nazaridan tahlil etish ichki iqtisodiyotni yanada samarali rivojlantirishga xizmat qiluvchi investitsiya siyosatini takomillashtirish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Mintaqaviy siyosatni samarali amalga oshirish Yevropa 2020 strategiyasida belgilangan aqlli, barqaror va inklyuziv o'sish maqsadlariga erishish uchun optimal investitsiya tuzilmasini shakllantirishga yordam beradi³. Belgilangan vazifalarga muvofiq investitsiya faoliyatining ustuvor yo'nalishlari Yevropa Ittifoqining hududlari va shaharlarida ish o'rinarini yaratish, biznesning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, barqaror rivojlanish va fuqarolarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiluvchi ta'lim, bandlik, energetika, atrof-muhitni muhofaza qilish, yagona bozorni rivojlantirish, ilmiy-tadqiqot va innovatsiyalar kabi ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik sohalar sifatida belgilangan⁴. Shu ma'noda, 2015–2024-yillarga mo'ljallangan Yevropa Ittifoqi jamg'armalarining umumiy byudjeti tarkibini tahlil qilish maqsadga muvofiq (1-rasm).

1-rasm. Yevropa Ittifoqi jamg'armalarining taqsimlanishi (mlrd yevroda)

3 Europe 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLETE%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (дата звернення: 18.05.2021).

4 EU EXTERNAL INVESTMENT PLAN. URL: https://ec.europa.eu/commission/eu-external-investment-plan_en (дата звернення 07.05.2018).

Bugungi global iqtisodiy sharoitda sarmoya nafaqat iqtisodiy kapital oqimini ta'minlovchi omil, balki barqaror rivojlanishga xizmat qiluvchi strategik vosita sifatida qaralmoqda. Xususan, Yevropa Ittifoqi investitsiyani iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, ekologik va ijtimoiy muvozanatni ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim mexanizm sifatida baholaydi. Yevropa investitsion siyosatining ustuvor jihati investorlar uchun barqarorlik, huquqiy aniqlik va ishonch muhitini yaratishdan iborat bo'lib, xalqaro me'yor va qoidalarga muvofiq, shaffof va barqaror bozor yuritish sharoitlarini shakllantirishni nazarda tutadi.

Milliy ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda investitsion faoliyat asosan davlat tashabbuslari va yirik loyihalar doirasida shakllanmoqda. Shu bilan birga, mintaqalarning xususiy salohiyatidan to'liq foydalanilmasligi, investitsion infratuzilmaning turlicha rivojlanishi va investitsion xavflarning yetarli darajada baholanmasligi kabi omillar mavjudligi kuzatiladi (Fedulov, Makogon, Chernikova, Abdug'aniyev va boshqalar).

Adabiyotlar tahlili shuni anglatadiki, investitsiyalarning faollashuvi uchun moliyaviy resurslar bilan bir qatorda institutsional islohotlar, hududiy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy etish, shuningdek, rivojlanish strategiyalarini uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, ushbu maqolada mavjud nazariy yondashuvlar asosida mintaqaviy darajadagi investitsion boshqaruv mexanizmlarini zamonaviylashtirishga qaratilgan konseptual model ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirish masalasi nafaqat iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, balki hududlararo tafovutlarni kamaytirish, zamonaviy ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish va aholining turmush darajasini yaxshilash kabi strategik maqsadlarni amalga oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu maqolada o'rganilgan ilmiy asoslar, adabiyotlar sharhi va mavjud holatning chuqur tahlili shuni ko'rsatadiki, investitsion faoliyatni rag'batlantirishga qaratilgan ayrim mavjud mexanizmlar mintaqalarning real salohiyati va hududiy xususiyatlarini yetarlicha inobatga olmayapti.

Investitsion muhit barqarorligini mustahkamlash, sarmoyadorlar ishonchini oshirish, ichki investitsiya oqimlarini faollashtirish hamda mahalliy tashabbuslarni samarali qo'llab-quvvatlash uchun yangicha yondashuvlar va mexanizmlarni joriy etish zarurati mavjud. Shu nuqtai nazardan, investitsion boshqaruv tizimida institutsional islohotlar, zamonaviy infratuzilmaviy yechimlar, inson kapitalini rivojlantirish va hududiy ixtisoslashuvni hisobga oluvchi kompleks mexanizmlarni shakllantirish alohida ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari asosida mintaqalarda investitsion faoliyatni tizimli rivojlantirish uchun konseptual model hamda amaliy takliflar ishlab chiqildi. Ushbu yondashuvlar mintaqaviy siyosatda yangi sifat bosqichiga erishish, investitsiyalarni samarali yo'naltirish va iqtisodiy taraqqiyotning barqaror poydevorini shakllantirish imkonini beradi. Kelgusida bu boradagi islohotlarni ilmiy asoslangan holda chuqurlashtirish, ilg'or xorijiy tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish va innovatsion yondashuvlarni amaliyotga keng joriy etish dolzarb bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduganiyev A. X. Mintaqalarda investitsiya muhitini rivojlantirishning ilmiy asoslari. // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy jurnali. – 2022. – №6. – B. 34–45.
2. Ibragimov B. T., Rahmonov M. R. Mintaqaviy iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021. – 272 b.
3. Fedulov L. Xalqaro investitsiya faoliyatining rivojlanish tendensiyalari. – Moskva, 2020.
4. Makogon Yu. Global investitsiya jarayonlari va ularning ekologik omillari. – Kiyev, 2019.
5. Chernikova O. V. Mintaqaviy investitsion siyosat. – Sankt-Peterburg, 2021.
6. Smith A. Regional Economic Development and Investment Strategies. – London, 2022.
7. Porter M. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990. – 875 p.
8. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 152 p.
9. Dunning J. H. International Production and the Multinational Enterprise. – London: Allen & Unwin, 1981. – 298 p.
10. Acemoglu D., Robinson J. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. – New York: Crown Publishing, 2012. – 529 p.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori: "Hududlarda tadbirkorlik va investitsiya muhitini yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida". – PQ-4569-son, 2019-yil 30-dekabr. <https://lex.uz/docs/-4708255>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>